

El modernisme va significar un moment d'explosió de les arts, també de l'escultura. L'escultura aplicada a l'arquitectura va ser una de les arts que es van reactivar al taller iniciat per Domènech i l'arquitecte Antoni M. Gallissà, al que havia estat el restaurant de l'Exposició Universal de 1888, amb la incorporació d'un jove Eusebi Arnau. Fins aquell moment molta de l'estatuària decorativa era importada d'Itàlia. Però també augmentà el consum de l'escultura de col·leccionisme, obres singulars que es feien per encàrrec o que els artistes presentaven a les exposicions d'art promogudes per l'Ajuntament de Barcelona o a la Sala Parés. Es feien diverses versions de les peces en marbre, fang cuit o bronze i els amateurs de l'art, col·leccionistes o simplement aquells que volien mostrar i demostrar el seu estatus social i cultural les atresoraven als nous palaus urbans de l'Eixample. Aquesta explosió de l'escultura arribà als objectes decoratius de qualitat, com miralls, gerros o bibelots; que es decoren amb detalls figuratius o adopten una forma escultòrica. Uns objectes que reproduïts en ceràmica, terracota, plata o d'altres metalls formen part de la vida quotidiana de l'alta burgesia. Al disseny d'aquests productes, van contribuir artistes com Josep Llimona, Ismael Smith, Dionís Renart o Lambert Escaler.

Comissariat: Vicente de la Fuente

Coordinació: Casa museu Lluís Domènech i Montaner

Textos: Isaac Candelario, Natàlia Esquinas, Vicente de la Fuente, Maria Isabel Marín

Imatges i fotografies històriques: Arxiu Arnau, Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya, Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (AHSCP), Arxiu Mas, Arxiu Municipal de Canet de Mar, Centre de Documentació de l'Orfeó Català, Museu Europeu d'Art Modern, Arxiu familiar Gey Masana.

Altres fotografies: Natàlia Esquinas, Viñolas & Ventalles, Casa museu Lluís Domènech i Montaner

Reproduccions: laboratoris color EGM

Restauració obres exposades:

Gemma Martí, conservadora, restauradora.

Nuria Avecilla, restauradora de l'Oficina de Patrimoni Cultural, Diputació de Barcelona

Alumnes de *Practicum* del Grau de Conservació i Restauració de BBAA i l'ESCRBCC : Andrea Moreno i Sandra Espiau

ESCRBCC, Escola Superior de Conservació i Restauració de Bens Culturals de Catalunya (professora: Montserrat Artigau, alumnes: Alba Benedicto, Adolfo Cardoner, Maria de Puig, Raquel Garcia, Sandra González, Laura Mateo, Irene Pozo, Catalina Prunaux, Claudia Gómez, Aitana Valderrama).

Impressió i Publicitat: Impremta Graupera, Publicitat Fermalli Maresme

Amb la col·laboració: Museu del Modernisme Català, Museu Europeu d'Art Modern, Galeria Gothsland, Fundació privada de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

Agraïments: Adriana Collado (Santa Fe, Argentina); Adriana Gey Masana (Rosario, Argentina); Joan Reguant (Barcelona)

EXPOSICIÓ

ELS ESCULTORS

de LLUÍS DOMÈNECH i MONTANER

ARNAU, GARGALLO i MASANA

Del 27 de març fins el 20 de setembre de 2015

Sala Jardí de la Casa museu Lluís Domènech i Montaner

Xamfrà rieres Gavarra i Buscarons

Canet de Mar

Des de la nova museïtzació l'any 2011, en què la Casa museu va iniciar un cicle periòdic i estable de dues exposicions a l'any, que volíem fer una exposició com aquesta. La intenció no era pas casual ni la motivació cap caprici. La voluntat de fer una exposició d'escultura vinculada amb Domènech i Montaner, o per ser més exactes, una exposició sobre la vinculació de l'arquitecte amb l'escultura i els seus artistes escultors estava plenament justificada. Perquè probablement sense la importància que va donar a la escultura en el conjunt de la seva obra, el resultat final d'aquesta hauria estat una altra i també perquè probablement sense els seus escultors principals, Arnau, Gargallo i Masana, l'obra de Domènech i Montaner tampoc hauria estat pas la mateixa.

Des d'aleshores hem estat pensant constantment en aquesta idea d'exposició i hem estat esperant l'ocasió propícia per fer-la possible. Finalment, s'ha pogut materialitzar gràcies, entre d'altres, a la donació dels germans Maria Teresa i Josep Maria Padró d'un magnífic conjunt de guixos, a la cessió desinteressada de diverses obres per part de la família Pinós (Museu del Modernisme de Barcelona), de l'Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, de la col·laboració de l'historiador de l'Art Vicente de la Fuente, que n'ha estat el comissari, i de l'aportació de fons propis de la Casa museu, algun d'ells inèdit ("El nedador") i d'altres restaurats per a l'ocasió per l'Escola Superior de Conservació i Restauració de Béns Culturals de Catalunya, l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona i la canetenca Gemma Martí.

A tots ells moltes gràcies i a tots vosaltres desitjar-vos que en gaudiu.

Pere Xirau i Espàrrrech, Regidor de Cultura de l'Ajuntament de Canet de Mar

Eusebi Arnau (Barcelona, 1863-1933)

Les primeres col·laboracions d'Arnau amb Domènech daten de l'última dècada del segle XIX: les figures que representen les virtuts capitals de les portes de la Santedat, del Seminari Pontifici de Comillas; les de la porta d'entrada al mateix recinte; l'alt relleu *L'Onada* -el bust d'un noi jovenet, un adolescent, dins l'aigua- que l'escultor reinterpretaria amb la figura d'un home i una dona adults; o l'escalfapanxes de la fonda España, en són un exemple.

Els primers anys del segle XX, crea, per a la casa Lleó Morera, una sèrie de figures i grups que s'integren als murs de l'edifici, com ara les seqüències de la cançó popular *La dida de l'infant del rei* i Sant Jordi, la donzella i el drac a les llindes de les portes de l'interior; o les figures al·legòriques de l'electricitat, la música, la fotografia i la comunicació, signes de modernitat i dels avenços de la tècnica, de l'exterior.

Entre 1905 i 1916 va modelar les figures de l'Hospital de Sant Pau que ornamenten el Pavelló d'Administració, els pavellons d'infermeria i altres espais del recinte. En aquestes dates va realitzar la maqueta de l'altar de la Puríssima de Canet. El darrer treball d'Arnau a l'Hospital és el Pavelló de Sant Rafael. La figura del sant va acompanyada de la de Tobies i, com en algun altre pavelló, la fesomia del sant titular correspon al retrat d'algun personatge conegut: en aquest cas la fesomia de Sant Rafael és la del seu fill Ricard, que havia mort el 1915. El seu retrat es conserva a la casa museu.

Per aquelles dates va crear les dues figures femenines de la façana de la Casa Solà-Morales d'Olot.

Diego Masana (Barcelona, 1868 Rosario, Argentina, 1939)

Masana va ser un dels escultors que es van dedicar a la escultura aplicada a l'arquitectura. Això fa, segurament, que se associï amb una família d'escultors italians establerts a Barcelona des de 1888, el Buzzi. Amb ells participa, sota les ordres de Ricard de Capmany, en la decoració dels dos cafès Torino: el del carrer Escudellers i el del Passeig de Gràcia, aquest últim, el 1902, va guanyar el premi al Millor Establiment atorgat per l'Ajuntament de Barcelona.

Des de l'any 1900 treballa amb Domènech i Montaner en la decoració escultòrica del Castell de Santa Florentina: la gran llar de foc i els capitells historiatos del Saló del Tron; el capitells de la Cripta; i l'escultura monumental: lleons de la porta d'entrada i monument commemoratiu de la visita del rei Alfons XIII.

Va treballar al Palau de la Música, en la decoració del vestíbul i escala d'honor i en la bocana de l'escenari, aquesta última part la va deixar inacabada i va ser continuada per Pau Gargallo, que va ser l'autor del model que es conserva a la Casa museu.

El 1911 es trasllada a l'Argentina, s'estableix a Rosario, on desenvolupa una fructífera carrera, com a escultor i a la vida cultural, i és uns dels promotors de la creació de l'Escola de Belles Arts de Rosario.

L'escultura aplicada a l'arquitectura va ser una de les arts que més va brillar al modernisme. En ella van treballar des d'escultors de la importància d'Eusebi Arnau a tallers que, de forma anònima, esculpíen els detalls decoratius dels edificis modernistes.

Quan un escultor fa aquest tipus d'obra, la seva creativitat està al servei de la idea de l'arquitecte o del creador de la decoració. Són els encarregats de fer un model en guix, per tal que aquest prototip sigui la referència per traslladar la peça a la pedra o marbre com a material definitiu, tasca realitzada per escultors especialitzats.

Eusebi Arnau va ser l'escultor preferit de Lluís Domènech i Montaner. A Canet, Diego Masana és una presència fonamental. Però no van ser els únics, també un jove Pau Gargallo, i d'altres, van ser els intermediaris entre la idea primigènica de Domènech i Montaner i la pedra.

Però aquests guixos tenen un doble valor, perquè van ser conservats per Domènech i Montaner i, segurament, Ricard de Capmany; conscients de la vàlua d'unes obres on encara era patent la mà dels escultors.

Unes peces que, acompanyades d'una selecció d'escultura modernista, ens presenten un panorama del que va ser l'estatuària a la Barcelona del 1900.

Vicente de la Fuente, historiador de l'art i comissari de l'exposició

Pau Gargallo (Maella, Zaragoza, 1881 Reus, 1934)

Gargallo va iniciar la seva trajectòria, com d'altres artistes que després formarien part de les avantguardes artístiques, al període modernista. Va fer la seva formació al taller de Eusebi Arnau i, segurament, de la seva mà va participar en els grans projectes de principis del segle XX de Lluís Domènech i Montaner: el Palau de la Música i l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

Al primer va modelar en guix la bocana de escenari i, amb Diego Masana, va participar en la seva realització en pedra. A l'Hospital de Sant Pau, va elaborar nombrosos elements decoratius de les façanes, figures de sants, àngels o escuts. A la Casa museu es conserva l'esbós en guix de la bocana del Palau i un dels escuts amb els símbols dels Evangelistes que decoren la façana del Pavelló d'Administració.

